

MA / Heini Ruohosenmaa

26.4.2019

Markkinatoimikunnan kokous 1/2019

Aika Perjantai 22.3.2019 klo 9:00-12:00

Paikka Helsinki, Fingrid Oyj

Jakelu	Johanna Haverinen, pj. Harri Sirpoma (skype) Heikki Rantamäki Olli Hagqvist Sebastian Sundberg Mikael Heikkilä (sijainen) Matti Sohlman Jan Segerstam Leena Sivill Elina Lehtomäki Tomi Pesonen Jussi Palola Juha Keski-Karhu Peter Fabritius	Keravan Energia Oy HELEN Pohjois-Karjalan Sähkö Oy Taaleri Oyj Fortum Oyj Fortum Oyj Pohjolan Voima Oyj Empower Oyj HansenCX Finland Oy Garuna Metsä Group Liikennevirta Oy / Virta Väre Energia Oy Valio Oy
	Asta Sihvonen-Punkka Heini Ruohosenmaa, siht. Juha Hiekkala Mikko Heikkilä Rami Saajoranta Eveliina Seppälä Maria Joki-Pesola Pasi Aho	Fingrid Oyj Fingrid Oyj Fingrid Oyj Fingrid Oyj Fingrid Oyj Fingrid Oyj Fingrid Oyj Fingrid Oyj Fingrid Datahub Oy

Käsitellyt asiat

1 Kokouksen avaus

- Kokouksen avaus

Markkinatoimikunnan uusi puheenjohtaja Johanna Haverinen avasi kokouksen. Pidettiin esittäytymiskierros, jonka aikana kaikki osallistujat esittelivät itsensä.

- Lyhyt johdatus markkinatoimikunnan toimintaan vuonna 2019

Juha Hiekkala kertoi lyhyesti markkinatoimikunnan toiminnasta. Fingrid haluaa ottaa asiakkaat mukaan keskustelemaan asioista jo niiden valmisteluvaiheessa.

MA / Heini Ruohosenmaa

26.4.2019

2 Datahub – tilannekatsaus

Pasi Aho kertoi Datahubin tilannekatsauksen. Tietojärjestelmäprojekti CGI:n kanssa on ollut käynnissä nyt noin 6 kuukautta. Datahub-järjestelmän yleissuunnittelu, projektin hallintamalli ja järjestelmätoimituksen suunnittelu on tehty. Vaiheittain etenevä tarkennettu suunnittelu on jo hyvässä vauhdissa. Keväällä 2020 järjestelmän pitäisi olla valmis, jotta sitä voidaan testata kokonaisuudessaan toimialan kanssa. Prosessit tarkentuvat ja niitä hienosäädetään toimialan prosessiryhmän kanssa projektin edetessä

Datahubin testaus on vaiheistettu. Tavoitteena on, että Q3/2019 markkinaosapuolten piilottiryhmä aloittaa testauksen ja Q2/2020 alkaa testaus koko toimialan kanssa. Synteettisen datan käyttö testauksessa on puhuttanut paljon toimialaa. Koska kyse on henkilötiedoista, tavoitteena on, että oikeaa tuotantodataa tuodaan järjestelmään ja testaukseen niin myöhäisessä vaiheessa kuin mahdollista. Markkinatoimikunnassa keskustelua herätti myös tuotannollisen koekäytön pituus ja sen riittävyys. Tavoitteena on pyrkiä tehokkuuteen, ja koekäytön pituutta tullaan arvioimaan uudelleen, kun päästään lähemmäksi käyttöönottoa.

Tietokonversion tavoitteet vuodelle 2019 on jaettu kolmeen osaan, joista on nyt ensimmäinen vaihe käynnissä. Tällä hetkellä kaikki osapuolet on tunnistettu ja sopimukset jakeluverkkoyhtiöiden kanssa on tehty.

Markkinaosapuolten käyttöönottosuunnitelmiin liittyen Datahub tekee yhteistyötä toimialan kanssa. Käyttöönottosuunnitelman tavoitteena on varmistaa mahdollisimman ongelmaton ja häiriötön datahubin käyttöönotto. Datahub ohjeistaa ja avustaa toimijoita siinä, mitä asioita kyseisessä suunnitelmassa tulee huomioida. Datahub myös seuraa markkinaosapuolten valmistelutoimien edistymistä sekä raportoi osapuolten edistymistä ja valmiusastetta Energiavirastolle.

Suurimmat riskit liittyvät siihen, että kaikki toimijat ovat yhtäaikaaisesti liikenteessä ja järjestelmätoimittajien resurssit ovat rajalliset. Myös tiedon oikeellisuus (tiedon oikeaksi saattaminen) on haastavaa.

3 Pohjoismainen tasehallintahanke ja varttitase - ajankohtaiset asiat

Mikko Heikkilä ja Maria Joki-Pesola kertoivat tasehallintahankkeen ja varttitaseen ajankohtaisista asioista. Edellisellä viikolla pohjoismaiset kantaverkkoyhtiöt julkaisivat tiedotteen, että on olemassa iso riski varttitaseen myöhästymiselle. Varttitase ja tasehallintahanke ovat tiiviisti sidoksissa toisiinsa, ja varttitaseen käyttöönotto on edellytys sille, että voidaan luoda 15 minuutin markkinapaikat. Pohjoismaissa varttitaseen käyttöönottoa on edistetty yhdessä ja tahtotila on ottaa vartti käyttöön yhtäaikaaisesti kaikissa Pohjoismaissa.

Pohjoismainen tasehallintahanke perustuu kantaverkkoyhtiöiden maaliskuussa 2018 tekemään yhteistyösopimukseen. Hankkeen tavoitteena on kehittää pohjoismaiset markkinat vartti-yhteensopiviksi ja mahdollistaa siirtymä eurooppalaisille säätösähkömarkkinapaikoille. Hanke edellyttää myös tasehallinnan tukijärjestelmien automatisointia valvoimissa.

MA / Heini Ruohosenmaa

26.4.2019

Yhteistyösopimuksessa sovitun mukaisesti pohjoismaisten markkinapaikkojen olisi pitänyt valmistua jo ennen varttitaseen käyttöönottoa, mutta markkinapaikkojen kehitys on viivästynyt. Tästä johtuen on merkittävä riski sille, että myös varttitaseen käyttöönotto viivästyy. Keskiöön on noussut erityisesti kantaverkkokeskusten järjestelmien automatisointi, joka vaatii lisää aikaa. Eri kantaverkkoyhtiöillä on erilaiset tarpeet sille, millaisia järjestelmiä tarvitaan. Fingrid pystyy toimimaan verrattain yksinkertaisilla työkaluilla, mutta esimerkiksi Norjassa tilanne on toinen sisäisten pullonkaulojen ja useamman tarjousalueen takia.

Solutions-seminaarissa 26.4. julkaistaan lisätietoja aikatauluun liittyen. Pohjoismaisen tasehallintahankkeen sidosryhmäyhteistyötä tullaan laajentamaan: tasehallintahankkeen ja kansallisten varttitasehankkeiden yhteistyötä tiivistetään ja sidosryhmien näkemyksiä kerätään yhdessä. Tätä varten perustetaan pohjoismainen referenssiryhmä. Keskeiset sidosryhmät kutsutaan ryhmään maaliskuun aikana. Ryhmä tulee kokoontumaan muutama kerran vuodessa. Suomen oma varttitaseen referenssiryhmä jatkaa toimintaansa edelleen.

Markkinatoimikunnan jäsenet nostivat esille mm. seuraavia asioita aiheeseen liittyen:

- Toimiala kaipaa ilmoituksia ajoissa – epävarmaakin tietoa olisi hyvä jakaa
- Kaupankäynnin, selvityksen, mittauksen, vähittäismarkkinatiedon sisällön muutos – kokonaisuutos on isompi kuin vain taseselvityksen muutos varttiin, tässä vaiheessa on tärkeää tutustua vaikutuksiin kaikkien tekijöiden osalta. Asian rakenteellinen läpikäynti on tärkeää, jokaisesta osa-alueesta on tehtävä selvitys ja on mentävä eteenpäin.
- Taseselvityksen erottaminen kaupankäynnistä on tärkeää

4 Säätoenergiamarkkinoiden tekniset hintakatot

Eveliina Seppälä kertoi säätoenergiamarkkinoiden teknisistä hintakatoista. Nykytilanne (sääto sähkömarkkinan tarjouksien maksimihinta 5000 €/MWh) ei ole linjassa muiden markkina-aikavälien kanssa, ja tilanne vaatii pohjoismaisten kantaverkkoyhtiöiden näkemyksen mukaan muutosta.

Markkinatoimikunnalta aiemmin saatu viesti asiaan liittyen oli, että hintarajat nähdään tarpeellisina riskienhallinnan näkökulmasta. Pohjoismaisten kantaverkkoyhtiöiden lähtökohdiana on, että muutetaan säätoenergiamarkkinoiden hintarajoja seuraavasti: maksimihinnaksi +9999 €/MWh ja minimihinnaksi -9999 €/MWh. Ehdotuksessa on lähdetty siitä, että yritetään olla linjassa päivänsisäisen markkinan hintarajojen kanssa.

Puhtaan energian paketti koskettaa säätoenergiamarkkinoiden teknisiä minimi- ja maksimihintoja. Sen mukaan markkinoiden toimintaan suoraan vaikuttavat hintarajat ovat kielletty, mutta teknisiä hintarajoja saa olla. On kuitenkin tulkintakysymys, miten tekninen hintaraja määritetään. Lopullinen tulkinta on viranomaisen vastuulla, sillä viranomaisen tulee puuttua, jos se havaitsee sellaisia käytäntöjä, jotka voivat rajoittaa säätoenergiatarjousten aktivointia. Eurooppalaisen kehityksen mukaan hintakattoja ei välttämättä tulevaisuudessa enää ole. Yhteisillä markkinapaikoilla tulee loogisesti olla yhteiset hintarajat, joten eurooppalaisiin sääto sähkömarkkinoihin, MARlin ja PICASSOon mentäessä asiasta tulee eurooppalainen. Monessa maassa kattohinta nähdään regulaattorin asiaksi eikä kantaverkkoyhtiön asiaksi.

MA / Heini Ruohosenmaa

26.4.2019

Markkinatoimikunnan kommentteja asiaan:

- Erilaisia toimijoita – osa miettii kattohintaa siltä kannalta, että saadaan mahdollisimman paljon joustoja markkinoille, osa miettii kattohintaa tasesähkön riskin näkökulmasta
- Kattohinnan pitäisi olla korkeampi säätösähkömarkkinoilla kuin DA/ID-markkinoilla
- Mitä isommista luvuista puhutaan, sitä tärkeämpää on hinnan reaaliaikainen julkaisu, nykytilanteessa toimijoilla ei ole tietoa tilanteesta. Tarjouskäyrien julkaisu olisi myös tärkeää.
- Fingridin ei ole syytä tehdä omia tulkintoja ja lähteä muuttamaan nykyrajoja, jos Energiavirasto ei asiaan puutu
- Tekninen hintaraja ja sen suuruus - ei nähdä järkevänä määrittelemättömän riskin lisäämistä järjestelmään, yksittäiset satunnaiset korkeat hinnat eivät tuo myöskään investointeja

Fingrid suunnittelee säätösähkön hinnan julkaisua, mutta tällä hetkellä voitaisiin julkaista säätösähkön hintaa ainoastaan silloin, kun Suomi on omassa hinnassaan.

5 Tasesähkön hinnoittelun tulevaisuus

Tulevaisuudessa meillä tulee olemaan säätöenergiamarkkinoilla kaksi tuotetta: automaattinen ja manuaalinen taajuudenpalautusreservi (aFRR ja mFRR). Tasesähkön hinta voidaan muodostaa näiden kahden tuotteen energian hinnasta useilla eri tavalla. Lisäksi ollaan siirtymässä ACE-malliin nykyiseen taajuuteen perustuvan tasehallinnan sijaan. Tällöin voi olla perusteltua myös pohtia, tuleeko tasesähkön hinnan heijastaa paremmin tarjousalueen säätötarpeen suuntaa.

EU-lainsäädäntö tuo sitovia reunaehtoja, jotka tulee huomioida tasesähkön hinnanlaskentamenetelmää kehitettäessä. Lähtökohtana on yhden taseen ja yhden hinnan malli sekä 15 minuutin taseselvitysjakso. Mahdollisuutena on käyttää tietyissä tilanteissa myös kahden hinnan mallia.

Keskustelu tasesähkön hinnoittelusta Pohjoismaissa alkaa osana tasehallintahanketta. Pohjoismaissa on tavoitteena säilyttää harmonisoitu tasesähkön hinnanlaskenta ja tarkoituksena on kerätä näkemyksiä sidosryhmiltä ennen lopullisesta mallista päättämistä. Viranomaisten tulee hyväksyä uusi hinnanlaskentamenetelmä osana tasevastaavien ehtoja ja edellytyksiä.

Tulevaisuudessa yhdellä taseselvitysjaksoilla voi olla useita säätöenergian hintoja. Tällöin useasta säätöenergiakomponentista on johdettava yksi tasesähkön hinta. Vaihtoehtoja voivat olla esimerkiksi:

1: Valitaan kaikista taseselvitysjakson aikana esiintyvistä säätöenergian hinnoista korkein tai matalin riippuen kumpaa säätösuuntaa hinnan on tarkoitus heijastaa

2: Lasketaan hinnoista suuntakohtainen, volyymipainotettu keskiarvo

Tasesähkön hintana voitaisiin joissain tilanteissa käyttää myös vältetyn säädön arvoa (value of avoided activation).

MA / Heini Ruohosenmaa

26.4.2019

Kaikkiin edellä mainittuihin vaihtoehtoihin liittyy sekä huonoja että hyviä puolia. Markkina-toimikunnan jäsenet nostivat esiin seuraavia asioita:

- läpinäkyvyys tärkeää, jotta toimija tietää, mihin tarjoaa joustonsa
- pitäisi varmistaa, että TSOt ja toimijat eivät pysty pelaamaan hinnalla
- markkinoiden pitäisi olla riittävä peruste sille, miten tasesähkön hinta muodostuu
- kustannusvastaavuus vs. oikeat insentiivit
- toimijoille ei ole iloa kahden hinnan mallista, jos sitä käytetään joissain tilanteissa – koskaan ei etukäteen tiedä, onko yhden hinnan vai kahden hinnan jakso, myös tässä läpinäkyvyys erittäin tärkeää.

6 Intraday-kaupankäynnin sulkeutumisajankohta Suomessa

Heini Ruohosenmaa alusti keskustelun liittyen mahdollisuuksiin siirtää päivänsisäisen kaupankäynnin sulkeutumisajankohtaa Suomessa lähemmäksi käyttöhetkeä. Tällä hetkellä intraday-kaupankäynnin sulkeutumisajankohta on Suomen sisällä ja Suomi-Viro –rajalla 30 min ennen toimitustunnin alkua ja Suomi-Ruotsi –rajalla sekä muualla Pohjoismaissa 60 min ennen toimitustunnin alkua. Lainsäädännön näkökulmasta esteitä sulkeutumisajankohdan lyhentämiselle tarjousalueen sisällä ei ole.

Markkinatoimikunnan jäsenet nostivat esille seuraavia asioita:

- Mitä lähempänä toimitustunnin alkua kauppaa voi käydä, sen parempi
- Tuotantosuunnitelmien toimittamisaikatauluihin toivottiin myös samansuuntaista muutosta
- Esimerkit maailmalta: ID-kaupankäynnissä voitaisiin käyttää paikkatietoja – vahvan verkon tapauksessa asiaa helpompi viedä eteenpäin muutenkin

Todettiin, että päivänsisäisen kaupankäynnin sulkeutumisajankohta Suomen sisällä on Fingridin oma asia, jonka kanssa on mahdollisuuksia edetä. Tuotantosuunnitelmat taas ovat pohjoismainen asia, ja niiden toimittamisaikataulujen muuttaminen on haastavampaa. Yksitasemallin käyttöönoton jälkeen tuotantosuunnitelmien luonne kuitenkin muuttuu siitä näkökulmasta, ettei niitä enää käytetä taseselvityksen perustana.

7 Fingridin sähköiset palvelut

Rami Saajoranta kertoi Fingridin sähköisten palveluiden kehityksestä. Asiakslähtöisyys on Fingridille strateginen valinta, mutta sähköisissä palveluissa tämä ei kuitenkaan ole toteutunut ja epäyhtenäisyys on leimannut kokonaisuutta.

Asiaan on tartuttu ja Oma Fingrid –palvelu korvaa kolmen vanhan erillisen ekstranet-palvelun toiminnallisuudet. Asiakkaat osallistetaan Oma Fingrid –palvelun kehittämiseen ja viisi pilottiasiakasta käyttänyt palvelua tammikuun alusta. Palvelu tulee kaikkien asiakkaiden käyttöön kevään aikana. Palveluun voi kirjautua oman organisaation salasanoilla, jos käytössä on Microsoft 365.

Ramille voi lähettää kehitysajatuksia sähköisiin palveluihin liittyen (rami.saajoranta@fingrid.fi).

MA / Heini Ruohosenmaa

26.4.2019

8 Kysely Fingridin palveluiden kehitysajatuksista

Rami Saajoranta veti kyselyn Fingridin palveluihin liittyen. Tavoitteena oli kerätä markkinatoimikunnan näkemyksiä siihen, mitä palveluita Fingrid heille tuottaa.

Kysymys 1: Kerro omin sanoin, millaisia asioita / palveluita koet saavasi Fingridin asiakkaana?

- Tasepalvelua, markkinainformaatiota, markkinapaikkojen ylläpitoa
- Sähkömarkkinapalvelut: mm. FCR, FRR markkinoiden ylläpitäminen
- Sähkönsiirtoa, tasepalvelua, asiantuntijuutta verkkoliittymiin
- Hyvää kulutus- ja tuotantodataa, markkinainfoa
- Markkinan ylläpito, markkinainfo
- Meille Fingrid näyttäytyy palvelutuotantokumppanina, markkinapaikan julkaisijana, tiedonvaihdon mahdollistajana, markkinatiedon lähteenä ja monien muiden kanavien kautta.
- Fingrid toimii sähkömarkkinoiden kehityksessä toimijoita sivistävänä tahona ja kokoaa osaltaan yhteen toimijoiden näkemyksiä ja toiveita markkinakehitykseen liittyen
- Markkinaehtoista kantaverkkotoimintaa. Avoin data on erinomainen palvelu.
- Näkemystä pidemmän tähtäimen sähkömarkkinoiden kehityksestä sekä hyvää yhteistyötä uusien ratkaisujen kehittämiseen.
- Avoin data. Suomen edun ajaminen laajemmassa kontekstissa. Sääto- ja reservimarkkinoiden alustat.
- Nettipalvelut ja kasvokkain tapaamiset.
Nettipalvelut: - tietoa sähköjärjestelmän tilasta - tietoa tuotannosta ja kulutuksesta - karttapalvelut.
Kasvotusten: - tietoa mahdollisesta kantaverkkoon liittymisestä - tietoa säätomarkkinoille osallistumisesta J.n.e.

Näetkö näiden välillä tärkeyseroja?

- Luotettava siirto tärkein, läpinäkyvä ja reilu tase- ja reservimarkkinoiden mahdollistaja myös tärkeä, asiantuntijuus aika-ajoin ad-hoc tärkeää
- Aikalailta välttämättömiä kaikki edellä mainitut. Markkinan ylläpito lienee #1
- Siirto ja markkinapaikan ylläpito tärkeimmät, tässä järjestyksessä
- Meille tärkeintä on koko energiatoimialan jouheva toiminta. Erityisen tärkeää on koherentti markkinamallien implementointi ja palveluiden rakenteinen yhteentoimivuus niin, että toimijoille koituu mahdollisimman vähän hallinnollista työtä toimiessaan markkinaosapuolena
- Tärkeää on luotettavuus ja läpinäkyvyys toiminnassa ja datassa
- Siirto ja markkinapaikan ylläpito. Markkinoiden toiminnan varmistaminen, niin ettei ainakaan verkkoyhtiö sitä turhaan häiritse. TSO-markkinapaikkojen ylläpito toki myös tärkeää.
- Läpinäkyvyys ja tietojen julkisuus on avain toimijoiden markkinaehtoisessa toiminnassa ja riskienhallinnassa.
- Palveluiden tärkeysjärjestykseen laittaminen haasteellista niiden erilaisuuden vuoksi. Markkinapaikan tarjoaminen vs. markkinakehitys esimerkiksi. Molempia tarvitaan mutta ajallisesti eri ikkunassa.
- Kasvotusten tapaamista voisi lisätä

MA / Heini Ruohosenmaa

26.4.2019

Kysymys 2: Ovatko em. palvelut mielestäsi ryhmiteltävissä niiden hallinnoimiseksi isompiin "kokonaisuuksiin"? (Minkä tuotteiden / palveluiden tulisi olla samassa "paketissa")

- Siirto ja muu tekninen tuki oma kokonaisuus, markkina-asiat toinen (markkinakehitys, säätö ja reservit yms)
- Kyllä, palveluita on syytä miettiä toimijaprofiilien kautta siten, että markkinaosapuolen liiketoimintaa tai verkkotoimintaa harjoittavan tarvitsemat palvelut ovat helposti käytettävissä. Vastaavasti hallinnolliseen ja tilastolliseen toimintaan on oma kerroksensa näiden sisällä, kun taas päivittäiseen operatiiviseen toimintaan tarvitaan automatisoituja rajapintoja toimijoiden järjestelmien ja Fingridin välille
- Markkina-asiat omanaan, tekninen siirto omanaan
- Asiaa kannattaa katsoa asiakasnäkökulmasta. Eli ryhmitellä eri tyyppisten toimijoiden tarpeen mukaan.
- Varmasti ovat, mutta kokonaisuudet kannattaa miettiä huolella. Näin markkinaihmissä tietysti teknisiä asioita tulee paljon, jotka voisivat olla oma kokonaisuus. Tietojärjestelmät ehkä toisena.
- Markkinapaikka ja siihen liittyvät informaatiopalvelut, sähkömarkkinoiden kehitykseen liittyvät asiat, yleiset voimajärjestelmän tilaan liittyvät informaatiopalvelut

Kysymys 3: Mihin suuntaan haluaisit yhteydenpitoa kehitettävän? Tuleeko yhdyshenkilöiden olla palvelukohtaisia vai edustaa laajempaa kokonaisuutta? Miksi? (yksi kontaktihenkilö - laaja kontaktiverkosto, sähköinen asiointi - kasvotusten tapahtuva asiointi)

- Toivoisin Fingridiltä aktiivisempaa osallistumista meidän sisäisiin tilaisuuksiin mielellään kohdennetuilla esityksillä palvelukohtaisesti. Minä toivon kontaktiverkoston olevan mahdollisimman laaja.
- Parasta on konkreettiset uudet hankkeet, joita tehdään "hands on"-meinigillä.
- Nykytyylimme on asioida eri henkilöiden kanssa eli aina oikea asiantuntija, tämä sopii parhaiten. Ei tarvetta yleishenkilölle suodattimena FG:n asiantuntijoiden välille. Paras yhteydenpito säännöllisillä kasvokkain tapaamisissa ja eri tilaisuuksissa
- Sähkökauppiaan näkökulmasta nykyinen taso ja yhteydenpitotapa on mainio. Hyvä näin.
- Aiheittain yhteyshenkilö
- Yhdyshenkilöiden on hyvä ymmärtää palvelemissa asiakaskunnan pääliiketoimintaprosesseja voidakseen kehittää palvelua asiakaslähtöisesti eteenpäin.
- Yhdyshenkilöllä on etunsa, jos ei tunne organisaatiota. Muutoin, tai kun tuntee oikean henkilön, on hyvä voida olla suoraan häneen yhteyksissä.

9

Muut asiat

- Askelmerkit-sähkömarkkinatilaisuudet toukokuussa
 - Fingrid järjestää toukokuussa sähkömarkkinoiden ajankohtaisiin asioihin liittyvän Askelmerkit-sähkömarkkinatilaisuuden Jyväskylässä (6.5.), Oulussa (13.5.) ja Helsingissä (20.5.). Alla linkki tiedotteeseen, josta löytyy myös ilmoittautumislinkki tilaisuuksiin.

MA / Heini Ruohosenmaa

26.4.2019

<https://www.fingrid.fi/sivut/ajankohtaista/tiedotteet/2019/askelmerkit-sahko-markkinatilaisuudet-toukokuussa/>

- Kiitos kaikille toimikunnan jäsenille aktiivisesta keskustelusta!